
El Baix Montseny: una síntesi d'història contemporània

Joan Garriga i Andreu

El Baix Montseny es troba situat en unes demarcacions comarcals que no li donen el reconeixement d'entitat geoadministrativa única com a d'altres que existeixen a Catalunya. No obstant això, es poden resseguir uns trets ben característics de les condicions, canvis i, en definitiva, aspectes peculiars d'una zona que lliga terres i homes amb vincles i consciència ben evidents de pertànyer a un lloc definit a través de l'espai i del temps. La història contemporània d'aquest territori també ho avala. Vegem-ne algunes característiques.

Aspectes demogràfics

Les estadístiques d'algunes poblacions ens assenyalen que la pesta de 1793-1794, el conflicte de la Guerra Gran amb França i els mals anys d'acabament de segle, deixaren les seves petjades en aquest territori. Les dades de la mortalitat causada per la pesta en el barri del Pont Trencat de Sant Celoni en són una prova ben clara ja que de 1792 a 1795, les defuncions a l'esmentada vila eren d'un màxim de 200 persones, però en aquest quadrienni n'hi hagueren 457. Més del doble, per tant, de l'índex normal.

el moníseny

Palautordera i turó de l'Home, nevats. La influència del massís s'estén al pla. Santa Maria de Palautordera viu permanentment, estiu i hivern, amb la presència del Turó de l'Home.

SALVADOR OLIVA

També el daltabaix de la Guerra del Francès contribuï a causar una forta sotragada demogràfica en aquest territori. L'avaluació total de la demografia de l'època, és molt difícil que pugui fer-se mai, però amb les dades recollides no és gens agosarat afirmar que algunes poblacions del territori es deurién veure fortament colpejades per la mort, fos per causa directa d'enfrontaments armats contra els francesos, o fos per les seqüeles derivades de la quantitat de conflictes existents en el període.

Podem aportar xifres, a través de la documentació dels esdeveniments bèl·lics, de les dades, tot i que incompletes, del arxius parroquials, del moviment dels hospitals locals i de les estadístiques de les funeràries sobre pesta i defuncions durant el conflicte. Les dificultats són moltes per reproduir un quatre prou complet d'alguns anys dels inicis de segle. Disposem, però, de més dades a partir de l'acabament de la guerra, i en adjuntant-les a les d'altres municipis del Vallès Oriental que ens servirà de punt de referència, podrem tenir una idea de similituds i diferències evolutives a nivell demogràfic.

En efecte, al llarg del segle XX el Vallès Oriental va mantenir un creixement de-

demogràfic relativament menor que la resta de comarques catalanes properes a Barcelona, però durant el període que abraça des de l'acabament de les guerres napoleòniques fins a la implantació del ferrocarril —dècada dels 50—, el creixement va ser força elevat. Les xifres ho demostren: entre 1830 i 1857, la població augmentà un 45%. La zona que va créixer més va ser la del Baix Montseny i en conjunt fins i tot dobla la seva població. Els casos més destacats van ser el de Gualba i Vallgorguina, ja que aquestes localitats eren els pobles amb més increment al segle XVIII, i en el període esmentat abans, fins i tot triplicaren la seva demografia. Les causes de l'augment assenyalat a la zona, poden raure en l'expansió econòmica i en el descens de l'índex de mortalitat.

En canvi, un altre període vindria assenyalat per l'estancament de la població vallesana. Després del màxim poblament fixat el 1857, hi hagué una lleugera pèrdua durant uns trenta anys, seguida per una lleugera recuperació fins a l'any 1936. De totes maneres no és això un fenomen exclusiu del Vallès Oriental. Pel que fa al Baix Montseny, cal indicar que entre 1857 i 1887 alguns dels seus pobles, a l'igual que els situats als marges del Congost i del Tenes, van ser els únics on es va mantenir la població i, fins i tot, en algun cas va augmentar una mica. De manera molt general cal anotar que, al llarg del segle XX, va ser ben evident la minva demogràfica de les poblacions de muntanya pertanyents al Vallès.

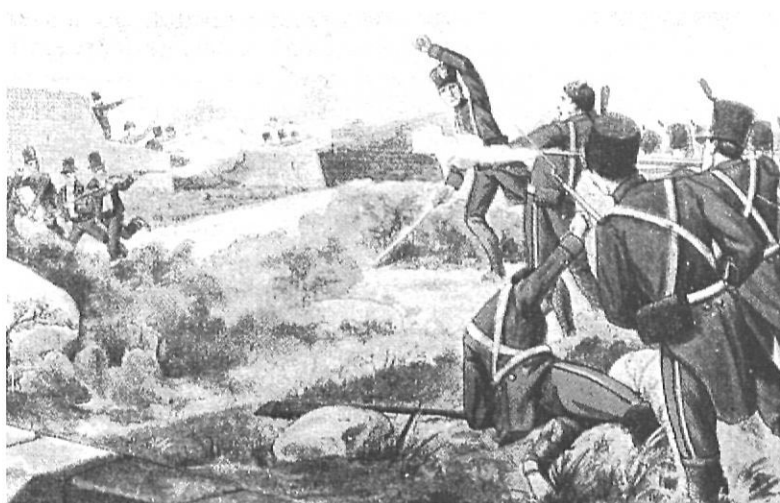
El conflicte de 1936-1939 generà en algunes poblacions del Baix Montseny, unes transformacions en la seva estructura demogràfica, a causa de la incidència de la mort i de la permanència de refugiats. Una vegada acabada la guerra i després d'un creixement molt feble de la població vallesana oriental, hi hagué un increment entre els anys 50 al 75. A la dècada dels 50, Sant Celoni va tenir un creixement d'un 37% que la fa destacar, amb alguna altra població, de la resta de la comarca vallesana. A la dècada dels 60, els pobles vallesans augmentaren de població, llevat dels més petits i més rurals situats al nord de la comarca que fins i tot en perderen. Durant aquest període, Sant Celoni va mantenir la posició de centre subcomarcal

SALVADOR OLIVA

Genciana groga. Paradís de la flora de muntanya. La Genciana groga (Gentiana lutea) és una espècie rara al masís i especialment protegida.

el montseny

i, amb la millora industrial assolida, l'augment de població va ser important. Entre 1970 i 1986, i segurament amb poques variants fins ara, el creixement de Sta. Maria de Palautordera és ben palès, el manteniment del pes específic de Vallgorguina és gairebé constant i la disminució demogràfica d'alguns pobles com el Montseny, Gualba i Campins és també constable. En termes generals es podria assenyalar que el Baix Montseny ha acusat el desequilibri demogràfic existent a la comarca vallesana oriental, motivat per un creixement i concentració de població a l'entorn de l'anella Granollers, Mollet, la Llagosta i Canovelles que amb el 4% de superfície de la comarca tenen el 47% de la població total —segons dades de 1986—. Això explica que Sant Celoni, i de retruc els pobles del seu entorn, hagin perdut un notable pes específic. Per últim, caldria destacar que el procés d'industrialització i d'immigració que s'ha produït gairebé a l'ensens en els llocs més propers a l'enorme tenalla barcelonina, han marcat les diferències demogràfiques entre el Baix Montseny i altres zones vallesanes.

Aspectes econòmics

El Vallès Oriental es sustentà al llarg del segle XIX amb una economia agrícola de blat i cereals. Cal recordar, però, que la vinya catalana —i en conseqüència també la de la zona Pre-litoral— es va beneficiar econòmicament, a la dècada dels 60, de la plaga de la fil·loxera que hi havia a França. D'ençà, però, de 1885 la plaga també afectà les nostres vinyes. Per

aquesta causa, el 1900 es referen amb ceps americans les vessants de les serralades del Montseny, Bertí, Farell i el Corredor entre d'altres. Fins al segle actual, però, no hi ha hagut pròpiament un gran canvi en el sector primer de la comarca, i quan es va produir va ser en part a causa dels lligams amb el mercat barceloní. La comercialització dels productes agraris augmentà precisament en funció d'aquest mercat. També es pot assenyalar que fins als anys 50 d'aquest segle els treballs manuals al camp eren molt importants i que no s'havien mecanitzat massa les feines agrícoles. Va ser a partir d'aquesta dècada quan hi hagué un canvi tradicional del blat. La comarca vallesana s'especialitzà en la producció de ramaderia i llet, i en l'actualitat, la primera és una activitat de gran importància i condiciona fins i tot l'agricultura. A la comarca es combinen empreses familiars i integradores. A l'igual que des de fa dècenns, el mercat granollerí fixa preus i transmet informació. El Baix Montseny es va veure afectat per aquests canvis i en alguns casos de manera ben profunda. Cal destacar les explotacions de tipus familiars i de dimensió petita i una important extensió del regadiu, en especial a la vessant sud i nord-est del Montseny. Les explotacions agràries, tant de ramaderia com les pròpiament d'agricultura, són a hores d'ara força tecnificades, i d'entre els llocs amb major activitat agrària, és molt important el triangle format per Vilanova del Vallès, la Garriga, Sant Celoni i el territori dels municipis de la Vall del Tenes. A la zona montsenyenca, les activitats agropecuàries i forestals tingueren el major grau de desenvolupament el segle passat, però el sistema productiu autàrquic i la masia tradicional —mal preparats en moltes ocasions per al canvi assenyalat— han donat lloc a l'entrada en una economia de mercat en condicions no massa favorables i de vegades fins i tot negatives.

Avui dia els elements definidors del sector primer al Baix Montseny no són massa engrescadors. És ben cert que hi ha una interessant pluralitat d'aprofitaments agrícoles-forestals, però les condicions que determinen els assentaments i la distribució de la població, com l'altura, orientació o possibilitat de reg, topen amb

força amb una economia de mercat diferent del de fa alguns anys. La forma d'explotació pagesa/familiar, pròpia del Montseny, la mateixa institució jurídic-econòmica de l'hereu, xoca amb diversos problemes. És el resultat d'un model propi de desenvolupament a les portes d'un canvi important o, com abans indicàvem, un model de producció en crisi per les noves formes o el conflicte entre el món rural i les zones de segones residències, les quals marquen la fi del creixement agrari d'alguns espais. No deu ser agosarat concloure que l'agricultura és econòmicament recessiva, i més quan sovinteja l'abandó de masies per causa de les condicions precàries, poca accessibilitat i falta d'infraestructures adients.

Quant als aspectes industrials cal anotar els següents. El creixement industrial de la comarca al llarg dels segles XVIII i XIX ha estat més aviat lent. Es tracta d'un territori bàsicament agrícola i de bons rendiments que ha tingut en l'expansió dels regadius i amb la introducció de nous productes, unes èpoques ben reeixides al llarg dels segles abans assenyalats. L'altra cara de la moneda, però, ha estat l'actitud de la burgesia agrària vallesana oriental que no ha afavorit en moments claus el procés

d'industrialització. No obstant, hom constata l'existència de models de protoindustrialització a cavall de l'assortiment de les necessitats locals i la venda fora de la comarca. El lli i el cànem han tingut un paper destacat. Pel que fa a les poblacions del Baix Montseny en la banda vallesana, no es pot obviar la importància que en el seu moment han tingut els paraires a Santa Maria de Palautordera o la taula de teixits a Sant Celoni, demostració d'una activitat ben palpable a la contrada.

Entre 1840 i 1860, les transformacions comarcals van ser evidents. Poc canvi en quantitat, però notable per al desenvolupament posterior. El pas productiu de la llana al cotó i la consolidació de Granollers com a cap de comarca gràcies a la nova carretera al ferrocarril, van ser esdeveniments que marcarien el futur comarcal en benefici d'unes poblacions i en detriment d'altres. El ram tèxtil va protagonitzar els aspectes renovadors, i el predomini cotoner entre 1860-1892 va ser clar en la indústria. Trulls, farineres, treballs de l'espart, cànem, ferro i fusta persistirien al costat de l'embranchida tèxtil. Diverses iniciatives empresarials en aquest ram van néixer a la comarca, també a Sant Celoni a partir de 1885. No es pot oblidar, però, la importància que tenia des de ja feia molts decennis la fàbrica de paper instal·lada a Sta. Maria de Palautordera. Amb tot, és evident que fins al 1875 no ens trobem amb una embranzida industrial, i que aquesta vindrà molt marcada per les transformacions tècniques i les causades pels sistemes de transports. El creixement industrial del sector tèxtil es veurà reflectit en diverses dades: el 1916 hi havia 53 empreses del ram a la comarca, d'elles, 4 a Sant Celoni. El creixement va ser important els anys següents, de manera, però, que el 1932 Sant Celoni disposava d'un nombre important de telers: 349. De fet, i en termes generals, es pot parlar encara de l'existència d'un model monoprodutor que coexisteix amb l'agricultura.

El parèntesi de 1936-1939 provocà una readaptació de la indústria a la situació bèl·lica i al seu acabament l'empenta tèxtil, accelerada pel conflicte de la II Guerra Mundial, va fer créixer aquest sector. Amb el Pla d'Estabilització de 1959, la

SALVADOR OLIVA

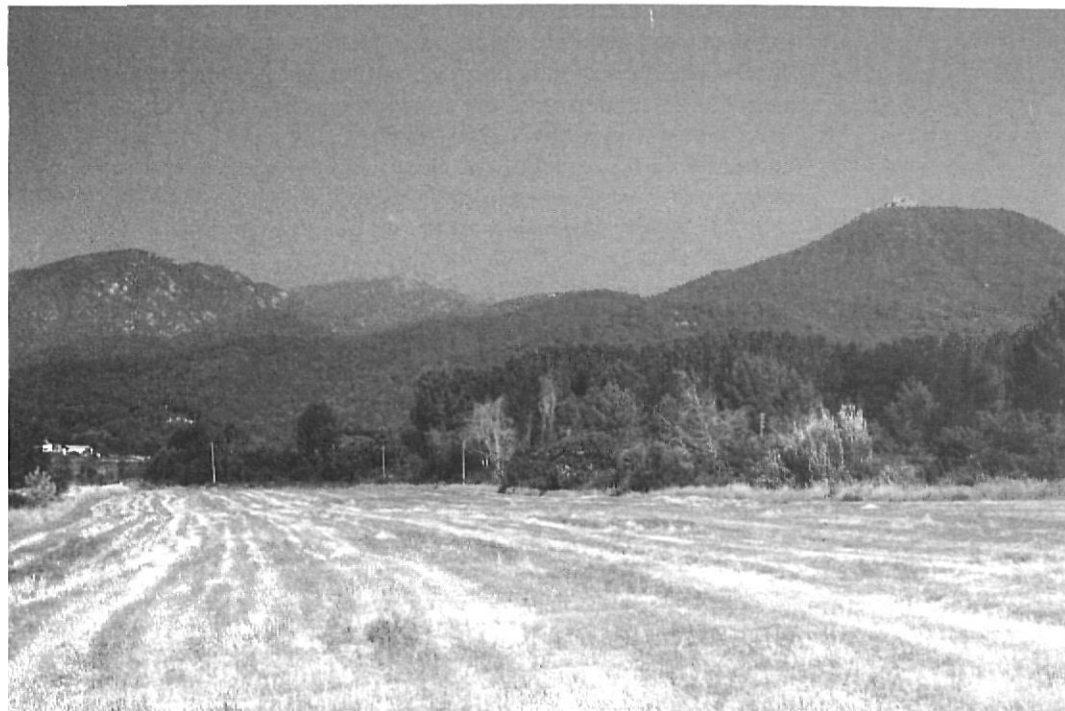

Coll Pregón des del pou de glaç. La neu, abundant a l'hivern en anys normals, dona a la fageda un aspecte insòlit. Prova d'això són els nombrosos pous de glaç existents al massís. Vista de coll Pregón des del pou de glaç situat al vessant N.

el montseny

Morou i Agudes des de la carretera d'Arbúcies. De la carretera d'Hostalric a Arbúcies tenim una primera visió del turó de Morou, amb els seus esqueis i les Agudes, al fons.

SALVADOR OLIVA

crisi, però, afectà el ram, i el 1964 es retornà al nivell de 1936. Sant Celoni, que havia anat augmentant de manera important en nombre de telers, també experimentà la sotragada.

La indústria bàsica fins al 1960 ha estat, per tant, la relacionada amb el tèxtil. No es poden oblidar, però, les que han estat a l'entorn de l'alimentació —molins fariners, begudes, fruits secs, o la importància que tingué per a Sant Celoni, a la dècada dels 30, la fàbrica de llet condensada o les de pells adobades. Tallers gairebé artesanals han mantingut unes característiques prou importants per a la indústria al llarg de molts anys. Tanmateix, però, el metall i la química assenyalen a la comarca, i en concret al Baix Montseny, uns canvis ben palpables. La supressió d'importacions durant la postguerra va provocar l'inici de la fabricació de productes químics a la zona de Sant Celoni, on les inversions estrangeres a partir dels seixanta contribuïren a la seva expansió avui dia encara força remarcable.

Des del punt de vista comercial, Sant Celoni assumeix una forta atracció per als nuclis rurals dels seus voltants. L'estructura comercial vallesana ve caracteritzada per l'existència de diverses subzones i en aquests darrers anys destaca l'augment de

llicències a Santa Maria de Palautordera, població que també ha augmentat darrerament força quant a habitants.

El Baix Montseny ha sofert un canvi quantitatiu i qualitatiu en els diversos oficis que hi havia. Les figures dels traginers de matxos de bast, carboners, les feines a l'entorn de pedres salers, roders, serradors, els forns de pega, les indústries sureres i les feines de tapers o la indústria de glaç, han canviat substancialment o han desaparegut. És evident que les mines de Vilamajor del 1844 o l'explotació de mineral de coure de «Riofilones y Rioflorado» de 1849, són aspectes que pertanyen a un moment històric i econòmic molt diferent d'ara. La fi de l'explotació comercial de les ametistes coincidí amb les convulsions ocorregudes a la segona dècada del segle passat i amb símptomes d'esgotament del mineral. És clar, però, que això no és obstacle per recordar la seva importància a l'igual que la d'altres oficis/indústries que han tingut, i en alguns casos tenen, una significació cabdal en el territori montsenyenc. Caldria apuntar entre d'altres: els molins de farina i de paper, les fargues, el ciment a Campins, els carrossers a Sant Celoni o Arbúcies i els terrissaires de Breda, aquestes dues darreres poblacions inserides, administrativament, en una altra comerça. Obviar la importan-

cia dels oficis/indústries del Baix Montseny, minvats per l'empenta de les tècniques del vapor —cas del glaç a partir de 1875— o pels canvis econòmics de després de la Gran Guerra de 1914-1918 —com les de carradors de taps o tapers de Sant Celoni— seria voler desconèixer la seva evolució i seria simplificar-la excessivament en base a presentar-la com si tota hagués crescut sota l'ombra del tèxtil, o ara, de la química.

Aspectes socio-polítics

La Guerra del Francès va castigar durament el territori vallesà, i la zona del Baix Montseny assistí freqüentment a pugnes entre els seus habitants i les tropes franceses. Des del mes de juliol de 1808 fins al començament de 1814, les tropes napoleòniques ocuparen i/o s'enfrontaren amb la gent d'aquestes contrades. A més de les topades a llocs ben propers com Granollers, Corró, Cardedeu/Llinars i Hostalric, les poblacions del Baix Montseny foren llocs on sovintejaren les escames. Les dades sobre diversos esdeveniments a Sant Celoni ens mostren una vila afectada sovint pel conflicte. Per exemple, els

mesos de juliol i desembre de 1808, Sant Celoni patí l'entrada de les tropes franceses. En canvi, el 1809, la vila fou un lloc de refugi d'habitants de poblacions veïnes. El Montseny es convertiria en aquesta època, com en d'altres, en un lloc d'enfrontaments o un lloc on la guerra hi seria ben present: de manera esquemàtica caldria recordar els successos ocorreguts prop del pont de la Tordera a Sant Celoni, la mateixa batalla del riu Tordera, la destrucció del pont —ara Pont Trencat—, mandada pel Gral Josep Obispo, i tants d'altres esdeveniments. Igualment, Sta. Maria de Palautordera seria notícia durant aquest període. No era un lloc de fortificació militar, però si d'acampada dels francesos per fer operacions de cara al Montseny. Tot i així, en estar apartada de la carretera de comunicació directa amb Girona, la vila gaudí d'una certa tranquil·litat militar i, fins i tot, es convertí en un lloc de refugi de molts catalans. Epidèmies i ocupacions de la vila pels francesos feren, però, d'aquesta població, un lloc també castigat, puntualment, pels esdeveniments militars. Gualba i Vallgorguina, en canvi, se'ns mostren com dues poblacions caracteritzades, més per l'hostigament que feien als francesos que a la inversa, i els seus homes participaren a la batalla de Corró d'Amunt, el juliol de 1808. A més, Vallgorguina es convertí del 1808 al 1812 en un lloc de refugi de molts catalans d'altres contrades i en especial de la vall de la Tordera freqüentada com ja s'ha assenyalat per les tropes franceses que tenien a Trentapasses un accident geogràfic i humà que els ocasionà molts problemes en el decurs de la guerra.

A la guerra dels Matiners (1846-1849), les terres montsenyenes foren de nou un territori colpejat per la brutalitat. Diverses dades ens apropen a les lluites i camins seguits pels escamots en conflicte. Sant Marçal, el pla de la Castanya, coll Pregon, les actuacions per exemple d'en Castell (à.) «El Gravat del Montseny», les topades a Viladrau, són testimoni del moment i de la duresa.

Per sort, però, la guerra s'allunyà durant un temps i les transformacions socials —prou importants— serien evidents des de la dècada dels 60. Sant Celoni, aquests anys, va remodelar alguns dels seus espais

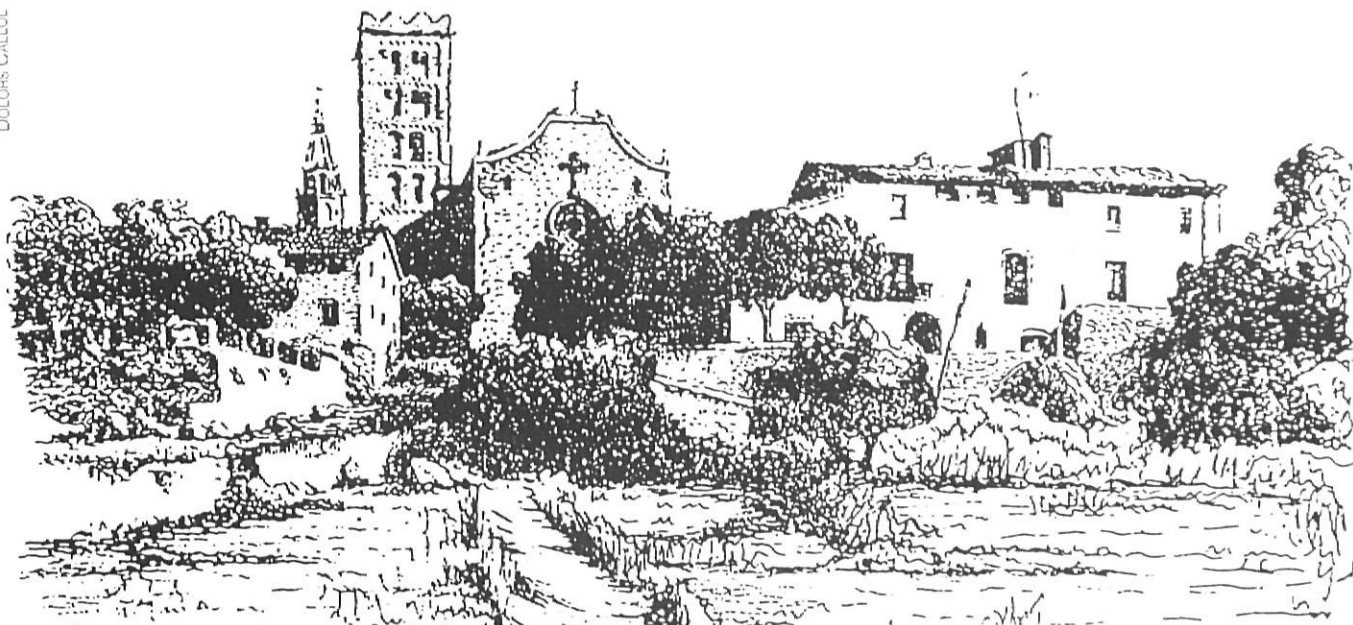
SALVADOR OLIVA

La Sala i Viladrau. La vall de Viladrau és l'altra visió del Montseny, la visió de l'ambient atlàntic enfront el caràcter mediterrani de la vall d'Arbúcies. Els roures, pins roigs i faigs dominen el paisatge. Visió de Viladrau, amb la Sala, bressol d'en Joan de Serrallonga, en primer terme

el montseny

DOLORES CALLOL

*Dibuix de Breda.
Imatge del monestir
de Breda l'any 1923*

urbans: l'enderroc de la torre de les Hores i l'alineació de cases. Sembla que un cert aire d'esclat popular envaïa la vila: commemoració de la conquesta de Tetuan, ball, concerts, il·luminacions, recaptés per als ferits i també solucions als plets de les aigües dels rius Rifer i Pertegàs. Sobretot, però, l'arribada del tren i pocs anys després el pont de la reina sobre la carretera, van anar menant la vila cap a una millora en la seva xarxa de transports i cap a una nova evolució econòmica.

El Baix Montseny tornava a ser, però, camp de conflictes durant la insurrecció federal. Durant la 3a carlinada (1872-1876) el Baix Montseny també va ser l'escenari de fets luctuosos i els noms entre d'altres, de Palautordera, Sant Celoni, Viladrau o Arbúcies, van associats a diversos esdeveniments. Com a prova de la duresa del moment, ens podrien servir d'exemple els successos que tingueren lloc a Vic el mes de gener de 1874, i que es perllongaren a Collformic on els carlins occiren a més d'un centenar de persones, algunes de les quals foren llançades després a un pou de glaç. Però també hi ha fets d'un altre caire que cal assenyalar: cal recordar els de l'entorn d'un arbre —un plàtan— símbol de la llibertat, plantat a Arbúcies el 1873, i les negociacions amb els carlins

perquè fos arrencat, ja que l'arbre/símbol no els agradava a aquests. Encara avui dia es troba plantat. De nou, durant aquesta època, els boscos del Montseny foren lloc de bregues i amagatalls. Va ser el refugi que diverses persones trobaren durant el desastre de les pugnes ideològiques i armades entre carlins i liberals.

Per sort, l'empenta ja assenyalada per les transformacions econòmiques i de transport tingué el seu pes arreu del país, i la zona montsenyenca conegué un període d'estabilitat social i millores en les condicions de vida d'algunes poblacions. Això es reflectí en la inauguració de l'enllumenat públic a Sant Celoni, en les publicacions escrites, en la celebració de jocs florals. L'activitat política impregnà aquest territori, a l'igual que ho van fer esdeveniments més lúdics: la pràctica del futbol a Sant Celoni, per exemple, a partir de 1913, o la del cinema sonor a la mateixa vila a finals de 1931. Entitats associatives de diversos caires —polític, d'esbarjo— ens mostren algunes poblacions amb activitats, grups i entitats molt semblants de vegades a d'altres que vivien els canvis de la Catalunya del moment i en especial de la II República: centres populars, ateneus, etc. que mantenien les arrels folklòriques de la terra i feien la seva aportació cultural de l'època.

Un terratrèmol de 1927 —el 1943 n'hi hagué un altre però de menys intensitat— no afectà la vida comunitària, ja que el fet seria ben poc conegut. Segurament els esdeveniments de la II República causarien més commoció. Al llarg d'aquesta època, la qüestió comarcal, debatuda a través de les pàgines de la revista celonina «Montseny», són d'una importància històrica cabdal per conèixer la defensa del Montseny com a una comarca natural i el seu refús a pertànyer a cap més d'altra. El contingut dels seus escrits, redactats per Miquel Grivé i Masó, són plens de vitalitat, documentació i interès. L'encapçalat amb el títol de «La divisió territorial», aparegut el 30 de maig de 1936, és per exemple, encara d'actualitat.

Els Fets d'Octubre de 1934, no deixaren el seu senyal al Baix Montseny de la manera com ho van fer a altres llocs de la comarca vallesana. En canvi, el període de 1936-1939 sí que afectà brutalment el territori montsenyenc. El vendaval revolucionari i bèl·lic afectà els pobles de la zona, encara que amb diferent intensitat. Els canvis foren presents arreu: en els sistemes d'organització i control dels municipis, en la moneda, i fins i tot en el nom d'algunes poblacions: Vallflorida en comptes de Sant Esteve de Palautordera, Baix Montseny en comptes de Sant Celoni. Les

arribades de refugiats i les mobilitzacions causaren alguns canvis, de vegades prou destacats a la demografia d'algunes poblacions. A l'acabament del conflicte bèl·lic, un bombardeig a Sant Celoni, el gener de 1939, era el parèntesi que enllaçà la guerra amb l'inici d'un nou sistema de fonaments i formes totalitàries que es desenvoluparien al llarg de molts anys. El recomptes del cost humà que en aquests moments s'estan enllestint a la zona, ens donen a les poblacions de Fogars de Montclús, Gualba, Sant Celoni; Sta. Maria i Sant Esteve de Palautordera, per exemple, més d'una cinquantena de morts per causa de la guerra. Deixant de banda els no domiciliats a les esmentades poblacions, el promig d'edat de la mort va ser de poc més de 33 anys. Els llocs foren diversos, termes municipals, front; les raons múltiples: repressió revolucionària, explosió, bombardeig de l'aviació franquista, acció de guerra. Sant Celoni, de llarg, es destaca en aquest trist balanç de cost de vides, seguit de Sta. Maria de Palautordera. La repressió franquista ocasionà a les poblacions darrerament esmentades i a Gualba tres nous morts per afusellament al Camp de la Bóta.

El sistema feixista s'implantà ràpidament en algunes poblacions montsenyencs d'ençà de 1939. El control pels falangistes o persones addictes al nou règim afaïçonà una vida social no pas gaire diferent a la d'altres poblacions de Catalunya. El sedàs franquista imposà a l'aparell polític, administratiu, escolar o cultural, el model encetat arreu de l'Estat espanyol. Anys després, Sant Celoni fou notícia pel cop lliurat a l'anarquisme o al maquis, en la persona de Quico Sabaté, mort en els carrers de l'esmentada vila el 5 de gener de 1960. A part d'aquest fet d'alguna manera extraordinari o aliè a la vida normal montsenyenc, la brega per l'assoliment de les llibertats democràtiques fou present en diversos pobles al cap d'uns anys, i de manera especial d'ençà del naixement de l'Assemblea de Catalunya, el 1971. La lluita contra el sistema, i/o l'intent, d'assolir un sostre democràtic cada vegada més alt, el trobariem en les organitzacions clandestines d'assemblees locals i organitzacions sindicals i polítiques, i fins i tot de caire més obert com les Associacions de

Avetosa Sta. Fe des del Turó. Des la carena entre el turó de l'Home i les Agudes i en direcció a Santa Fe podem contemplar l'avetosa de Santa Fe, el Morou i el collet de Rocs Cremats, en primer terme.

SALVADOR OLIVA

el montseny

SALVADOR OLIVA

Menhir coll Pregón. Coll Pregón és un dels més bonics i elegants colls de tot el Montseny. La fageda, envoltant el deliciós prat, emmarca perfectament la pedra commemorativa plantada al bell mig.

Veïns. Sant Celoni va aglutinar un bon reiquitzell de persones. Amb la transició i des de les primeres eleccions municipals, no han desaparegut els problemes ni els diferents punts vista, i el Montseny és l'objectiu, de vegades, d'especulacions econòmiques i de defenses ben argumentades per tal que no perdi el seu valor específic, i molt més quan zones ben properes han sofert un fort desequilibri de vegades irreversible.

Els coneixements tècnics i històrics del Baix Montseny avalen per a la seva defensa i millorament. Mai per a ser un reducte o punt d'assalt de la macrocefàlia d'altres zones. El respecte a aquest territori i als seus homes i dones ho exigeix.

Apunts per a la recerca

A manera d'acabament, caldria valorar alguns punts a l'entorn de la temàtica del Baix Montseny:

1.- Per part de la premsa comarcal vallesana hi ha hagut una manca d'interès pel territori. El fet és constatable entre 1940-1980, segons hom pot comprovar a través d'estudis fets. A partir de llavors, hi ha hagut un canvi, i darrerament, s'hi presta més atenció. Com i quins periòdics o revistes poden contribuir a la difusió d'un millor coneixement del territori? Es disposa de recursos econòmics i persones suficients per fer-ho?

2.- En aquests moments hi ha una destacable activitat cultural. S'investiga i es difon. Hi ha un bon moment per algunes tradicions, arrelades de molts anys, com per exemple els balls de gitanes, conferències i debats —les activitats de la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny en són una bona mostra— museus, centres de coneixement de l'espai, natura, història del territori que disposen i ofereixen dades de força importància per al coneixement del territori. Hi ha treballs, individuals o col·lectius sobre el Parc Natural, elaborats per persones d'important vàlua. Arriben, però, a suficient coneixement dels especialistes i/o estudiants interessats en aquest territori?

i 3.- Hi ha treballs fets i publicats sobre alguns temes que assenyalaré. D'altres cal encetar-los. De totes maneres seria bo aprofundir i/o anar-los comparant per a un millor coneixement de la història de la zona. Caldria, em sembla, investigar/divulgar més:

3.1. Sobre les carlinades.

3.2. Sobre els desertors/amagats/emboscats de 1936-1939, al Montseny.

3.3. El moviment associatiu en general.

3.4. El moviment sindical-polític.

3.5. El falangisme.

3.6. Caldria recopilar més documents, mobles i eines de cases de pagès. S'ha exhaurit la feina? Què cal fer?

3.7. Mentalitats. Relació del Baix Montseny amb les comarques on es troba inserit. Similituds i diferències. Estudi dels comportaments i hàbits. Realitat i importància de la seva diferenciació.

El temps assenyalarà allò que s'ha fet i els seus resultats.

Joan Garriga és historiador

CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

- ℓ Assessorament lingüístic
- ℓ Correccions i traduccions
- ℓ Assessorament bibliogràfic
- ℓ Assessorament sobre marc legal
- ℓ Edició de materials
- ℓ Campanyes de normalització
- ℓ Cursos de català per a adults

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE GIRONA

C/ Ciutadans, 18. 1704 Girona. Tel. 20 34 04, ext. 11